

בס"ד

The
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד
We Say in שמע

Generously sponsored לעילוי נשמת צבי בן אריה לייב ז"ל

Thursday Night Live

Thursday 1/6/22

Congregation Ohr Torah

Rabbi Sarel Malitzky

How essential to שמע is it? שמע in ברוך שם כבוד מלכותו

How much of שמע needs כונה?

(1) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יג עמוד ב

תנו רבנן: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד - עד כאן צריכה כוונת הלב, דברי רבי מאיר. אמר רבא: הלכה כרבי מאיר

(2) תוספות מסכת ברכות דף יג עמוד ב

אמר רבא הלכה כרבי מאיר - והכי הלכתא דקיי"ל כרבא דהוא בתראה

(3) שולחן ערוך אורח חיים סימן סג

עיקר הכוונה הוא בפסוק ראשון, הלכך אם קרא ולא כוון לבו בפסוק ראשון, לא יצא י"ח וחוזר וקורא. ואפי' למ"ד מצות אינן צריכות כוונה, מודה הכא

What about שמע without ברוך שם?

(4) מגן אברהם סימן סג

בפסוק ראשון. ובשכמל"ו בכלל

(5) לבוש אורח חיים סימן סג

ונראה לי שפסוק ראשון שהוזכר בכל זה הענין כולל ג"כ עמו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שהוא גם כן בכלל קבלת עול מלכות שמים ויש לו כל דין פסוק ראשון לענין זה, נ"ל

(6) פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן סג

בפסוק. עיין מ"א. ובסימן ס"א אות י"א דבשכמל"ו אם לא כיון ג"כ צריך לחזור ולקרות בכוונה, יע"ש.

If you neglected to say שמע?

(7) שולחן ערוך אורח חיים סימן סא

אחר פסוק ראשון צריך לומר בשכמל"ו, בחשאי

(8) ב"ח אורח חיים סימן סא

כתב בשלטי הגבורים פרק היה קורא (ח ב אות ז) בשם ר' ישעיה אחרון ז"ל (פסקי ריא"ז ברכות פ"ב ה"ד) ונראה בעיני שאם לא אמרו אין מחזירין אותו עכ"ל וטעמו דק"ש דאורייתא לא יצא ידי חובתו אם לא אמרו אבל ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אינה אלא תקנה כיון דאמרה יעקב הלכך אין מחזירין אותו

9) מגן אברהם סימן סא

צ"ל ברוך שם כו'. ואם לא אמר בשכמל"ו אין מחזירין אותו [ב"ח ש"ג] ולבוש כתב שאפי' אמרו ולא אמרו בכוונה צריך לחזור וכ"מ רס"י ס"ו

10) משנה ברורה סימן סא

בשכמל"ו - ואם לא אמר יש דיעות בין הפוסקים אם מחזירין אותו עיין במ"א ועיין בבה"ל

11) ערוך השולחן אורח חיים סימן סא סעיף ו

ודע שיש מי שכתב בלשון זה אם לא אמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אין מחזירין אותו [ב"ח שלטי גיבורים] ולבוש כתב שאפילו אמרו ולא אמרו בכוונה צריך לחזור עכ"ל [מג"א סקי"א] ולי נראה דלא פליגי כלל דודאי אם לא אמרו והתחיל פרשת ואהבת אין מחזירין אותו כיון שלא הוזכרה בתורה ואף אם ירצה לאומרה בין פרק לפרק אין לה שייכות שם כמובן והלבוש אומר שאם אמרה ולא אמרה בכוונה ועדיין לא התחיל ואהבת צריך לחזור עוד פעם לאמר בכוונה וכן נ"ל עיקר לדינא

שלחן ערוך This position is seemingly explicit in

12) שולחן ערוך אורח חיים סימן סו

בין הפרקים, שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם. ובאמצע שואל בשלום מי שהוא ירא ממנו כגון אביו או רבו או מי שהוא גדול ממנו בחכמה כ"ש מלך או אנס ומשיב שלום לאדם נכבד ואפילו באמצע הפסוק, חוץ מפסוק שמע ישראל ובשכמל"ו שלא יפסיק בהם כלל, אם לא מפני מי שירא שמא יהרגנו

If you neglected to say ברוך שם?

13) בן איש חי שנה ראשונה פרשת וארא

ו. ויסגור עיניו ביד ימינו בפסוק ראשון עד שישלים בשכמל"ו ויש סוד בדבר

In shul when the ציבור is saying שמע

14) שולחן ערוך אורח חיים סימן סה

קרא קריאת שמע ונכנס לבהכ"נ ומצא צבור שקורין ק"ש, צריך לקרות עמהם פסוק ראשון, שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו.

15) משנה ברורה סימן סה

פסוק ראשון - וגם בשכמל"ו ודעת הגר"א בביאורו שצריך לקרות עמהם כל ק"ש

16 ספר אוצר התפלות

הקמת): בשכמל"ו. אני פותן לך הודאה ענומה
שזיכית אותי להיות בחלקך הקדוש שאתה מלך גדול כזה שלא תכזב, מלכותך לעולמי ע למים :

17 ספר נפש שמשון (סדור התפילה)

"ברוך שם" - התפילה להתגלות האמת הבהירה

כשחושבים אחרי אמירת קריאת שמע על משמעותם של הדברים, האדם
עצמו משתנה לחלוטין, וכל העולם מקבל מבט אחר לגמרי.

וכשאנו מקבלים את הבהירות הנפלאה הזו, לבנו נשבר בקרבנו - כזה
יופי, כזו פשטות, כזו אמת בהירה ובעלת עוצמה - כיצד יתכן שכל העולם
לא רואה את הדברים הללו?! הלא הדברים כה פשוטים וברורים!?

ומיד אנו מתפללים - "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" - שהאמת
הזו תפשט ותתגלה לכל העולם כולו בכל המציאות - ובראש ובראשונה
אצלנו - שלא תהיה אפילו נקודה זעירה במוחנו שלא תתפוס את הפשטות
הנוראה הזו!

שמלכותו של הקב"ה תפשט בגלוי בכל העולם - "לעולם ועד", לעד
ולנצח נצחים.

Why do we say it? Where does it come from? Why do we say it quietly?

18 פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן סג

והוי יודע דבשכמל"ו וודאי דרבנן הוה, אף למאן דאמר ב' פרשיות דין תורה,

19 משנה מסכת פסחים פרק ד

ששה דברים עשו אנשי יריחו על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם ואלו הן שלא מיחו בידם
מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין וגודשין לפני העומר ולא מיחו בידם ואלו שמיחו בידם

Six actions were performed by the Jewish residents of Jericho, contrary to common practice. With regard to three, the Sages reprimanded them, and with regard to three, the Sages did not reprimand them. And these are the ones with regard to which they did not reprimand them: The residents of Jericho would graft palm trees the entire day on the fourteenth of Nisan; and they would bundle Shema, as explained in the Gemara; and they would harvest and pile grain before the omer offering was brought...

20 בראשית פרשת ויחי פרק מט

(א) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים

(ב) הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם

21) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נו עמוד א

תנו רבנן: כיצד היו כורכין את שמע? אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מפסיקין היו, אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואנן מאי טעמא אמרינן ליה? כדדריש רבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם. ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלוש יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמרוהו - לא אמרו משה רבינו, לא נאמרוהו - אמרו יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי.

The Sages taught in the Tosefta: How would they bundle Shema? They recited: "Hear Israel, the Lord is our God the Lord is One," without pausing; this is the statement of Rabbi Meir. Rabbi Yehuda says: They paused, but they would not recite: Blessed be the name of His glorious kingdom for ever and ever. The Gemara asks: What is the reason that we recite that passage: The Gemara answers: We recite it in accordance with that which Rabbi Shimon ben Lakish interpreted homiletically. As Rabbi Shimon ben Lakish said that it is written: "And Jacob called his sons and said, Gather around and I will tell you what will occur to you in the end of days" (Genesis 49:1). Jacob wanted to reveal to his sons when the complete redemption would arrive at the end of days (see Daniel 12:13), but the Divine Presence abandoned him, rendering him unable to prophesy. He said: Perhaps the Divine Presence has abandoned me because, Heaven forbid, one of my descendants is unfit, as was the case with my grandfather Abraham, from whom Ishmael emerged, and like my father Isaac, from whom Esau emerged. His sons said to him: Hear Israel, our father, the Lord is our God, the Lord is One. They said: Just as there is only one God in your heart, so too, there is only one in our hearts. At that moment Jacob our father said in praise: Blessed be the name of His glorious kingdom for ever and ever, as all his children were righteous. The Rabbis said: What should we do? Shall we recite this verse? But Moses our teacher did not say it in the Torah as part of Shema. Shall we not recite it? But Jacob said it. In order to resolve this dilemma they established that this passage should be recited surreptitiously.

Yom Kippur

22) שולחן ערוך אורח חיים סימן תריט

בליל יוה"כ ומחרתו אומרים: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בקול רם

23) טור אורח חיים סימן תריט

ונוהגין באשכנז לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם וסמך לדבר במדרש ואלה הדברים רבה בפרשת ואתחנן כשעלה משה לרקיע שמע מלאכי השרת שהיו מקלסין להקב"ה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד והורידו לישראל למה הדבר דומה לאדם שגנב הורמין פי' חפץ נאה מתוך פלטרין של מלך ונתנו לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בו אלא בצנעה בתוך ביתך לכן כל השנה אומרים אותו בלחש ובי"ה אומרים אותו בפרהסיא לפי שאנו כמלאכים

24) דברים רבה (וילנא) פרשת ואתחנן פרשה ב

דבר אחר שמע ישראל רבנן אמרין בשעה שעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו אומרים להקב"ה בשכמל"ו והוריד אותה לישראל ולמה אין ישראל אומרים אותו בפרהסיא א"ר אסי למה הדבר דומה לאחד שגנב קוזמין מתוך פלטיין של מלך נתנה לה לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך ביתך אבל ביום הכפורים שהן נקיים כמלאכי השרת הן אומרים אותו בפרהסיא בשכמל"ו

25) הערות הגר"ש אלישיב מסכת פסחים דף נו עמוד א

במדרש איתא והובא בטור כשעלה משה למרום שמע מהמלאכים שאומרים בשכמל"ו ולא רצה לאמרו לפי שזה שירה של מלאכים לפיכך אנו אומרים בלחש שאין אנו מבינים הדברים ורק ביה"כ אנו בדרגה יותר גדולה ודומים בכמה ענינים למלאכים אומרים בקול, ובאמת שאין זה סתירה לגמ' דידן שיעקב שמעו מהמלאכים כשהיו עולים ויורדים בסולם

What about other times we say it?

26) צל"ח מסכת פסחים דף נו עמוד א

יש לדקדק ואטו שבח אחד יש לנו שאנו אומרים מה שלא אמרו משה, וכמה פיוטים שאנו אומרים שחברו הפייטנים ולא יהיה יעקב אבינו כאחד מהפייטנים שניחוש מלומר השבח ששיבח סבא קדישא ישראל סבא עבור שלא אמרו משה. לכן נלע"ד שעיקר הקפידא שנפסיק באמצע דברי משה בשבח שלא אמר הוא, כמו בשכמל"ו שאנו מפסיקין בו בין שמע לואהבת, בזה יש קפידא שלא אמרו משה. ומזה הטעם למדתי זכות על קצת קהלות הנהיגים כשמתענים בערב ר"ח אחר תפלת יום כיפור קטן אומרים שמע ישראל וגו' בשכמל"ו הכל בקול רם, וקצת קראו עליהם תגר, ואני אמרתי כיון שאין אומרים רק פסוק ראשון אין קפידא

27) שו"ת יביע אומר חלק ח - אורח חיים סימן יא

ח) והנה הצל"ח פסחים (נו א) פירש דברי הגמ' שם, שעיקר הקפידא שלא לומר ברוך שם וכו' בקול רם, הוא בקריאת שמע, שמפסיקים באמצע דברי משה, בשבח שלא נאמר על ידו, דהיינו ברוך שם וכו', שהוא כהפסק בין פסוק שמע לואהבת את ה"א, בזה הוא שיש קפידא, משא"כ אחר אנא בכח, יכולים לומר ברוך שם וכו' בקול רם. וסיים, ומזה הטעם לימדתי זכות על קצת קהלות בתפלת יום כפור קטן בערב ראש חודש שאומרים שמע ישראל, וברוך שם, הכל בקול רם, ויש שקראו תגר עליהם, ואני אמרתי שמכיון שאין אומרים אלא פסוק ראשון אין להקפיד על זה, שאין כאן הפסק באמצע דברי משה

What is this all about?

28) ספר נחלת יעקב [לבעל הנתיבות] פרשת ויחי

נתינת התורה והרי גם אנחנו אחר נתינת התורה לא נמרי' הרי אמר יעקב והרי עינינו הרואות שדבר גדול הוא שהרי בימי יעקב ע"י כך נתברך ונתקדש שם כבוד מלכותו וראו לבקש שע"ז יתברך ויתוודע כבוד מלכותו כמו שאנו מבקשין בכל תפלתינו ואומרים יחון עם המייחדים שמו ואומרים שמע ישראל וכו' והיינו שאנו חושדין אותנו בחסרון תורה ומצות ומבקשין שיעשה הקב"ה ברחמיו לנו בשביל זה ולכך תיקנו לאמרו בחשאי. דהיינו שיהיה ניכר לו שיש לו ליבוש על בקשה כזו. כי האדם מחויב שיקיים תורה ומצות. ואו יבא בפרץ לפניו ויאמר ברוך שכמל"ו ולכך ביה"כ שאנו בטוחים שימחול לנו עונותינו לכך אנו אומרים אותו בקול רם : -----

בניו ליעקב שמע ישראל וכו' כשם שאין בלבד וכו' והיינו שאנו מכירין אחדותו ואלקותו כמוך ממש. ולזה פתח ואמר בשכמל"ו. והיינו שאמר שבזה בלבד די שיתברך ויתקדש ויתוודע שם כבוד מלכותו בעולם. אמנם אחר שנתן התורה לישראל ונצטוו בתרי"ג מצות אין די בהכרת אחדותו לבד שיעשה עמנו נסים ונפלאות שיתב' ויתקדש ויתוודע שם כבוד מלכותו בעולם. אם לא במקום תורה ומצות. ואדרבא להיפוך אמרו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו אלמא דבהכרת אלהותו אין די בלי קיום תורה ומצות ולזה משה שהיה אחר נתינת התורה לא אמר בשכמל"ו אחר שמע ישראל כי זהו מורה שבהכרת אחדותו לבד יתברך שם כבוד מלכותו ואין זהו די אחר נתינת התורה כמ"ש לעיל ולזה שפיר אמרו היכי נעביד נמרי' היינו שיאמרו בשכמל"ו אחר שמע ישראל לא אמר משה. ומטעם זה שהיה אחר

שיהיו אומרים בחשאי. והוא תמוה הרבה דמ"ט אמרו יעקב ולא אמרו משה. ועוד מה תקנה יש לאמרו בחשאי. אם יש גנאי באמירתו הלא לפניו הכל גלוי. ועוד איזה גנאי יש בבשכמל"ו ועוד למה אומרים אותו ביה"כ בקול רם. לכן נראה דהנה ידוע כשישראל עושין רש"ם נותנין עוז לאלהים כדכתיב תנו עוז לאלהים. כי בזה נתגדל ונתקדש ונתוודע כבוד ה'. בנסים ונפלאות שעושה. וכשח"ו אין עושין רצונו של מקום מתישין כח של מעלה כדכתיב צור ילדך תשי. ולפ"ז כשישראל עושין רש"ם נתברך כבוד מלכותו של הקב"ה כי ברכה הוא תוספו. ולהיפך ח"ו נתמעט כבוד מלכותו. והנה בימי האבות עדיין לא ניתנה התורה וכל חשיבות של אברהם לא היה אצל הקב"ה רק בשביל שהיה מכיר אחדותו ואלקותו של הקב"ה בפי כל העולם ומחמת זה לבד נתגדל ונתקדש כבוד השי"ת בנסים ונפלאות שעשה לאברהם ולכך כשאמרו

כששמע יעקב את בניו הקדושים מקדשים ומיחדים את שמו הגדול ית' ענה ואמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", מה פשר אמירה זו עומקה ורומה?

הנה בחגיגה [י"ג ע"ב] איתא "כתוב אחד אומר 'שש כנפים שש כנפים לאחד', וכתוב אחד אומר 'וארבעה פנים וארבע כנפים לאחת', לא קשיא כאן בזמן שבהמ"ק קיים כאן בזמן שאין בהמ"ק קיים". וידוע מכתבי האריה"ק דששת התיבות "בשכמל"ו" כתובים על ששת כנפי מלאכי עליון "שית תיבן כנגד שית גדפין".

ופירש הגר"א [סוף שנות אליהו זרעים] דכנפי המלאכים שנתכסו ונתקפלו הם שתי הכנפים האמצעיות, הכנפים שכתוב בהם "כבוד מלכותו", ולכן אנו מתפללים בתפלת החג "גלה כבוד מלכותך עלינו", גלה את כנפי המלאכים שנתכסו ע"י חורבן הבית ונזכה שוב לעבודת ביהמ"ק להקריב קרבנות לשמך הגדול.

ועל דרך זה פירש הבן איש חי בספרו בן יהוידע בחגיגה שם את הכתוב "כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו", דלעת"ל כאשר כולם יראו וידברו את גבורת ה' אז "כבוד מלכותך יאמרו", אז יתגלו כנפי המלאכים האמצעיות, הכנפים שעליהם נכתב "כבוד מלכותו".

נמצאנו למדים דהפסוק "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בזמן הזה באתכסיא הוא, וזה הטעם שאנו אומרים פסוק זה בלחש, דעדיין לא הגיעה השעה, אבל לעת"ל שיתגלה כבוד מלכותו בכל הארץ יהדהד פסוק זה בכל העולם כולו ויתמלא כל הארץ כבודו. אמנם בדברי חז"ל מצינו שתי טעמים שפסוק זה נאמר בלחש, בפסחים [נ"ו ע"א] אמרו דכיון שיעקב אמרה ומשה לא אמרה אנו אמרינן בלחש. אך הטור בסימן תרי"ט הביא מן המדרש (דב"ר ואתחנן) "כשעלה משה לרקיע שמע מלאכי השרת שהיו מקלסין להקב"ה "ברוך שם כבוד מלכותו

לעולם ועד", והורידו לישראל, משל למה הדבר דומה לאדם שגנב חפץ נאה מתוך פלטרין של מלך ונתנו לאשתו וא"ל אל תתקשטי בו אלא בצנעא בתוך ביתך, לכן כל השנה אומרים אותה בלחש, וביוה"כ אומרים אותה בפרהסיא כיון שאנו כמלאכים".

ברם נשמת היהודי משתוקקת לזעוק ולהריע "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" בקולי קולות, למען יתגדל ויתקדש שמו הגדול והקדוש בעולמו, ואיך נעצור ברוחנו לומר פסוק זה בלחש לחשים, ולבי אומר לי דעל זה אמרו (שבת קי"ט ע"ב) כל האומר יהא שמיה רבא מברך וכו' בכל כחו קורעין לו גזר דינו", תיבות אלו יהא שמיה רבא וכו' הלא הם הם ממש "בשכמל"ו", כמבואר בתרגום ירושלמי בפרשתינו, דבגמ' אמרו דיעקב אבינו אמר "ברוך שם וכו'", ובת"י איתא שאמר יש"ר וכו', והיינו הך, תחת שנבצר ממנו לומר "בשכמל"ו" בקול גדול ובכל כחנו, אומרים אנו "יש"ר" בקול גדול, במלא כוחנו.

ויה"ר שנזכה שיתגלה כבוד מלכותו עלינו ועל כל העולם כולו ועל כנפי החיות ואופני הקודש, ונגלה כבוד ה', בב"א.

30) גמרא חגיגה דף יד עמוד ב

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְאֶחָת וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם לְאֶחָת לָהֶם לֹא קָשְׁיָא כָּאֵן בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיִים כָּאֵן בְּזִמְנֵי שְׁאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיִים כְּבָיְכוּל שְׁנַתְמַצְטוּ כְּנָפֵי הַחַיִּוֹת

One verse states: "Each one had six wings; with two it covered its face and with two it covered its feet, and with two it flew" (Isaiah 6:2), and another verse states: "And every one had four faces, and every one of them had four wings" (Ezekiel 1:6).: This is not difficult, as here, when the verse states they each had six wings, it is referring to the time when the Temple is standing, while there, where four wings are described, it is referring to the time when the Temple is not standing, for it is as if the number of the wings of the animals were diminished so that they now have only four.